

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az uniós polgári védelmi mechanizmusról szóló 1313/2013/EU határozat módosításáról

[COM(2017) 772 final – 2017/0309 (COD)]

(2019/C 62/37)

Előadó: **Dimitris DIMITRIADIS**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2018.6.18.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 196. és 304. cikke
Elnökségi határozat:	2018.6.26.
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2018.10.5.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2018.10.18.
Plenáris ülés száma:	538.
A szavazás eredménye:	205/2/1
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

Következtetések

- 1.1. Az EGSZB az éghajlatváltozás miatt kialakuló, az emberi tevékenységeket és életet drámaian befolyásoló új és folyamatosan változó körülmények fényében felhívja az uniós intézményeket, hogy fogadjanak el új közös fellépéseket és politikákat.
- 1.2. Az említett jelenségekkel szembeni fellépés fokozott éberséget és erősödő szolidaritást követel meg nemcsak a tervek, hanem a gyakorlati megoldások szintjén is. Ebbe az irányba mutat a javasolt „rescEU” átdolgozott uniós polgári védelmi mechanizmus, amely első ízben foglal magában légi erdőtűzoltásra szolgáló európai eszközöket, városi kutatási és mentési eszközöket, tábori kórházakat és sürgősségi orvosi csoportokat.
- 1.3. Az EGSZB fontosnak tartja azt a rendelkezést, amely szerint az Európai Bizottság a négy leírt kapacitáson kívül felhatalmazás alapján további képességeket határozhat meg a rescEU számára, ami biztosítja a kellő rugalmasságot.
- 1.4. Az EGSZB véleménye szerint az Európai Bizottság javaslata szem előtt tartja az európai szolidaritás fogalmát, de semmi esetre sem mentesíti a tagállamokat a rájuk háruló felelősség és feladatok alól.
- 1.5. Az új polgári védelmi mechanizmusnak köszönhetően az EU egésze és az egyes tagállamok külön-külön is élhetnek egy olyan struktúra kapacitásaival, amely rendelkezni fog saját eszközökkel, illetve egyéb, a tagállamok hozzájárulásával biztosított forrásokkal.
- 1.6. Az EGSZB véleménye szerint az Európai Bizottság a szóban forgó javaslatával felismerte, hogy összehangolt információterjesztésre van szükség, ugyanakkor az ismeretek hasznosítása érdekében azokat szisztematikusan kommunikálni kell az érdekelt feleknek.
- 1.7. A lakosság oktatását és ezáltal felkészültségét feltétlenül a közös polgári védelem középpontjába kell állítani, egyaránt együttműködve a tagállamokkal és a közös fellépések Unión kívüli résztvevőivel, a helyi és regionális önkormányzatok tevékeny közreműködése mellett.

1.8. A polgári védelem mindannyiunk ügye – közösen és egyénileg egyaránt –, így a kihívásokra való reagálás nem csupán az egyéni felelősségvállalás révén javul, hanem az együttes erőfeszítések és az egységes megközelítés révén is. Ezzel összefüggésben mozgósítani kell a civil társadalmat, a nem kormányzati szervezeteket, az önkéntes és független szereplőket, és be kell őket vonni a természeti katasztrófák esetén alkalmazandó sürgősségi tervek kidolgozásába, valamint végrehajtásába.

1.9. A vállalkozói szektor és annak munkavállalói kollektív fellépésekkel segíthetik az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásaihoz való alkalmazkodást, vagy akár azok visszafordítását, valamint a természeti katasztrófák következményeinek, illetve az ember okozta – például a gáz- és a részecsk kibocsátással kapcsolatos – katasztrófák okainak minimalizálását.

1.10. A korszerű innovatív technológiákat és a digitális eszközöket (a dolgok internetét) minden szinten a polgári védelmi ciklusban közreműködő erők szolgálatába kell állítani. A megelőzés vagy a helyi erők ellenőrzése és irányítása vagy tájékoztatása területén kifejlesztett eszközök – megfelelően használva – alkalmasak a kockázat elhárítására.

1.11. Az EGSZB véleménye szerint az Európai Bizottság által javasolt rescEU mechanizmus képes:

- a) határozott üzenetet küldeni az uniós polgárok felé az európai szolidaritásra vonatkozóan olyan időkben, amikor erre az EU-ban különösen szükség van;
- b) elősegíteni az uniós csatlakozásra váró országok közötti együttműködést, valamint a megfelelő szolidaritási mentalitás kialakulását, amelynek át kell hatnia az uniós tagállamokat;
- c) érzékeny és fontos területeken bevezetni a partnerországokat az európai intézményekbe, tudatosítva bennük, hogy mit jelent valójában az államok olyan szövetsége, amilyen az EU, azokon a szokásos területeken kívül, amelyekről általában szó esik;
- d) kétoldalú megállapodások révén megerősíteni a regionális együttműködést, és segíteni a politikailag robbanásveszélyes régiókon belüli feszültségek csökkentését, amint az a múltban többször is megmutatkozott nagy természeti katasztrófák közös kezelésekor.

1.12. Az EGSZB megjegyzi, hogy az Európai Bizottság által a természeti jelenségek és katasztrófák 2017-ig tapasztalt intenzitására vonatkozóan ismertetett adatokon kívül az idei nyár is egyértelműen azt mutatja, hogy felül kell vizsgálni és ki kell egészíteni az uniós polgári védelmi mechanizmus meglévő keretrendszerét. Az EU-szerte – még az eddig az ilyen típusú katasztrófáktól védettnek vélt területeken is – bekövetkezett, példátlan intenzitású és az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó tűzvészek, hőhullámok és árvizek, illetve az előre nem jelzett, hatalmas pusztítást és veszteségeket okozó erőteljes és gyakori földrengések rávilágítanak arra, hogy szükség van olyan kezdeményezésekre, amilyent az Európai Bizottság a rescEU mechanizmussal kapcsolatban javasol.

1.13. Az EGSZB meggyőződése szerint az elkövetkező években a polgári védelemmel kapcsolatos kérdések egyre inkább holisztikus megközelítést igényelnek, és ennek az emberi tevékenységek valamennyi szintjén beavatkozó jellegű politikákat kell magában foglalnia. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az EU-n belül sürgősen el kell fogadni egy szélesebb körű politikai és szabályozási keretet a polgári védelemre vonatkozóan.

Ajánlások

1.14. Az EGSZB tudatában van azoknak a problémáknak és kötelezettségvállalásoknak, amelyek a hatályos (főként elsődleges) uniós jogszabályok alapján kötik az Európai Bizottságot, ugyanakkor úgy véli, minden lehető meg kell tenni annak érdekében, hogy a tagállamok csatlakozzanak a polgári védelmi kérdések közös megközelítésének elképzeléséhez, különösen a megelőzés, a reagálás és a helyreállítás területén.

1.15. A nemzeti kockázatértékelési tanulmányok, valamint a megelőzésre és a reagálásra irányuló tervek helyi, regionális és állami szinten történő, akár önkéntességen alapuló, de finanszírozással összekapcsolt kidolgozása ösztönözné az uniós tagállamokat a rescEU előnyeinek maximális kihasználására.

1.16. Az Európai Bizottságnak a tagállamokkal együttműködve általános elveket és iránymutatásokat kell megfogalmaznia a nemzeti jogszabályok módosításához annak érdekében, hogy közös, korszerű és összeegyeztethető európai jogszabályi kerettel rendelkezzenek egyebek mellett olyan kérdéskörökben, mint a korai előrejelzés, az önkéntesség és az intézményes részvétel a polgári védelmi ciklus minden szintjén, a tagállami költségvetések bizonyos hányadának megelőző intézkedésekre történő elkülönítése.

1.17. Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamokon belüli közös adminisztratív eljárások kialakítása biztosítaná a megfelelő „közös nyelvet”, maximalizálná az új rescEU mechanizusból származó előnyöket, és szavatolná a szükséges rugalmasságot és hatékonyságot, amit különösen a szükséghelyzeti fellépések során lehetne teljes mértékben kihasználni.

1.18. Az EGSZB véleménye szerint ki kell aknázni az európai területi együttműködési csoportosulásokhoz (EGTC) hasonló erőforrásokat annak érdekében, hogy a polgári védelem területén is biztosított legyen a tagállamok határokon átnyúló együttes fellépése.

1.19. Az EGSZB úgy véli, hogy kezdeményezést kellene kidolgozni az innovatív vállalkozások és az induló innovatív vállalkozások ösztönzése érdekében, hogy új, csúcstechnológián alapuló eszközöket tökéletesítsenek, fejlesszenek és/vagy hozzanak létre a megelőzés és a reagálás területén, ideértve például az előrejelző, a figyelmeztető és a visszaszorításra irányuló rendszereket.

1.20. Az erdőtűzek példaként szolgálnak arra, hogy szükség van ilyen rendszerek fejlesztésére, egyidejűleg kihasználva az európai ipar lehetőségeit többek között a légi közlekedési ágazat, az informatika, az autóipar és a tűzoltó rendszerek területén.

1.21. Az EGSZB meggyőződése szerint az Európai Bizottságnak aktívan be kellene vonnia a tudományos és kutatói közösséget az azzal kapcsolatos párbeszédbe, hogy melyek a megfelelő intézkedések a polgári védelmi ciklus különböző szakaszaiban.

1.22. Egy, a tudományos közösség és a polgári védelemmel kapcsolatos kérdésekben felelős vezetők részvételével tartandó, esetleg az EGSZB égisze alatt megrendezendő évenkénti európai fórum kialakítására irányuló kezdeményezés elindítása hasznos lenne egyebek mellett a bevált gyakorlatok cseréje és az új technológiai lehetőségekről való tájékozódás szempontjából.

1.23. Az Európai Bizottságnak feltétlenül bevált gyakorlatokat kellene javasolnia a tagállamok számára, különösen a megelőzés és a helyreállítás területén, modelleket vezetve be, amelyek biztosítják az életképességet és a fenntarthatóságot.

1.24. Az EGSZB az önkéntes mozgalmat és ezáltal a civil társadalmat a polgári védelmi mechanizmus egyik fő hajtóerejének tartja. Következésképpen szükségesnek látja annak eszközökkel és felszerelésekkel történő európai szintű megerősítését, valamint az új rescEU mechanizmusba való intézményes bevonását.

1.25. Egy egységes keretrendszer kialakítása érdekében az uniós intézményeken belül vitát lehetne folytatni a munkavállalók önkéntes csoportokba történő, kívánságuk szerinti bevonásáról és ezzel együtt az alapvető jogaik megfelelő szavatolásáról, ideértve a biztosítást és a kötelezően megadandó munkaidő-kedvezményt legalábbis a helyszíni polgári védelemben való részvétel esetére.

1.26. Célszerű lenne kialakítani egy közös európai tanúsítási rendszert az önkéntes polgári védelmi csoportok és az alkalmazott eszközök számára, amelyet megfelelő képzések kísérnének helyi, regionális, állami vagy európai szinten.

1.27. Az EGSZB emlékezteti az Európai Bizottságot arra, hogy az európai strukturális és beruházási alapoknak közvetlenül rendelkezniük kell a megfelelő rugalmassággal a természeti katasztrófák utáni talpra állás és helyreállítás finanszírozásához. Hangsúlyozza, hogy ezt az erőfeszítést tanulmányokkal kell támogatni, hogy elősegítse a fenntartható fejlesztést, illetve támogassa mindennapi életükben a katasztrófa sújtotta területek népességét, különösen a vidéki területeken, megelőzve az elvándorlást.

1.28. Hasznos volna, ha az új rescEU mechanizmus keretében beszerezhető vagy bérelhető „kapacitások” adott esetben többféle alkalmazási lehetőséget ötvözhetnének annak érdekében, hogy biztosított legyen a beruházások optimális megtérülése. Így például a légi járműveket vegyesen lehetne használni erdőtűzoltásra, kutatásra és mentésre, határokon átnyúló katasztrófák esetén a határok felügyeletére, és természetesen megelőző intézkedésekre.

1.29. A biztonság (*safety*) és a védelem (*security*) területére kiterjedő kapacitások vegyes felhasználási lehetőségeinek előirányozása olyan megoldás lehet, amely nemcsak erőforrások megtakarítását eredményezi, hanem az integrált uniós operatív tevékenységek fejlődését is elősegíti, emellett hozzájárul az intézkedések kiegészítő jellegének megvalósításához.

1.30. A kapacitások rescEU keretén belül kialakítandó elosztásával külön tanulmányban kell foglalkozni, amely nemcsak a földrajzi, geológiai és pénzügyi adottságokat veszi figyelembe, hanem – a kockázatok fényében – különösen azt is, hogy mennyire képesek az uniós régiók azonnal és közvetlenül reagálni az egyes veszélyekre és lefedni azokat.

1.31. Az EGSZB javasolja, hogy általános jelleggel és legalább akkor, amikor az európai mechanizmus beavatkozására kerül sor, az illetékes tagállam vagy régió számára váljék kötelezővé a katasztrófa dokumentációjának elkészítése – esetleg egy az Európai Bizottság által összeállított modell alapján – a know-how kiépítése és az operatív eljárások jövőbeni javítása érdekében, hogy ezáltal létrejöjjön egy az egész európai térséget lefedő adatbázis. Jó lenne továbbá mutatókat is meghatározni a rescEU reakcióidejének és konkrét hatásának mérésére.

1.32. Az EGSZB üdvözlí azt a lehetőséget, hogy a kockázatelemzésekkel és a kockázatkezeléssel kapcsolatos tervezésre vonatkozó rendelkezések meglétét feltételként alkalmazzák a kohéziós politika és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap összefüggésében. Ugyanakkor megjegyzi, hogy előzetesen átfogó tájékoztató kampányt kell lefolytatni annak érdekében, hogy ez ne zavarja meg a termelési folyamatot.

1.33. Az EGSZB szükségesnek tartja a tagállamok nagyobb fokú részvételét az európai polgári védelmi eszköztárban. Az előirányzott előkészítő intézkedéseknek azonban, amelyeket a tagállamok a részvétel érdekében meghoznak, további felszerelésekre irányuló tagállami beruházásokat is magukban kell foglalniuk, egyrészt elkerülendő az eszközök meggyengülését, másrészt összességében erősítve az Unió operatív kapacitásait.

1.34. Az EGSZB szerint emlékeztetni kell arra, hogy mindenfajta katasztrófát követően a helyreállítás szakaszában kiemelt gondoskodást igényel a kis- és középvállalkozások szegmense, amely az elsődleges hajtóerőt képezi a mindennapi gazdasági és társadalmi életben.

2. Általános megjegyzések (háttér)

2.1. Az uniós polgári védelmi mechanizmus együttműködési és segítségnyújtási keretet biztosít az Unión belül és kívül bekövetkező jelentős veszélyhelyzetek esetére. A jogi keretet a polgári védelmi segítségnyújtási beavatkozások terén a fokozott együttműködés előmozdítását segítő közösségi eljárás kialakításáról szóló 2001/792/EK, Euratom tanácsi határozat hozta létre.

2.2. A következő években az eredeti határozatot a közösségi Polgári Védelmi Mechanizmus kialakításáról szóló 2007/779/EK, Euratom tanácsi határozat (átdolgozás), majd az uniós polgári védelmi mechanizmusról szóló 1313/2013/EU európai parlamenti és tanácsi határozat módosította.

2.3. A mechanizmusban jelenleg a 28 uniós tagállam, az Európai Gazdasági Térség (EGT) országai – Izland és Norvégia –, valamint Montenegró, Szerbia, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság és Törökország vesz részt. Az EGSZB szerint különösen hasznos volna, ha újabb országok csatlakoznának, hogy ezáltal javuljon a fellépések rugalmassága és gyorsasága, illetve a források felhasználása.

2.4. 2017. november 23-án az Európai Bizottság egy közleménnyel kísért javaslatot fogadott el az uniós polgári védelmi mechanizmusra vonatkozó jogi keret módosítása érdekében. A felhalmozott tapasztalatok alapján a javasolt szöveg az alábbi célokat tűzi ki:

- a) kifejezetten erre a célra elkülönített uniós polgári védelmi kapacitások (eszközök) létrehozása;
- b) az adminisztratív terhek csökkentése a segítség gyorsabb célba juttatása érdekében;
- c) további intézkedések meghozatala a megelőzés javítása és a megfelelő felkészültség kialakítása céljából.

2.5. A fő finanszírozási eszköz pillanatnyilag az Európai Unió Szolidaritási Alapja (EUSZA), amely 2002-ben jött létre (2012/2002/EK rendelet).

2.6. Az EGSZB korábban – a NAT/314/2006⁽¹⁾, NAT/375/2008⁽²⁾, NAT/438/2009⁽³⁾, ECO/355/2013⁽⁴⁾ és ECO/426/2017⁽⁵⁾ véleményekben – már kifejtette álláspontját a polgári védelemmel, a természeti katasztrófákkal és a Szolidaritási Alappal kapcsolatos kérdésekben.

⁽¹⁾ HL C 139., 2001.5.11., 27. o.

⁽²⁾ Az EGSZB véleménye: „A közösségi polgári védelmi mechanizmus fejlesztése – a természeti katasztrófákra adott válasz” (HL C 204., 2008.8.9., 66. o.).

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye: „A természeti csapások és az ember okozta katasztrófák megelőzésére irányuló közösségi koncepció” (HL C 318., 2009.12.23.).

⁽⁴⁾ Az EGSZB véleménye: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Unió Szolidaritási Alapjának létrehozásáról szóló 2012/2002/EK tanácsi rendelet módosításáról” (HL C 170., 2014.6.5., 45. o.).

⁽⁵⁾ Az EGSZB véleménye: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a természeti katasztrófák által sújtott tagállamok részére további támogatást biztosító külön intézkedések tekintetében történő módosításáról” (HL C 173., 2017.5.31., 38. o.).

2.7. A polgári védelmi mechanizmus jelenlegi működése elsősorban a következőkre támaszkodik: a brüsszeli Veszélyhelyzet-reagálási Koordinációs Központ (Emergency Response Coordination Centre – ERCC), a közös veszélyhelyzeti kommunikációs és tájékoztatási rendszer (Common Emergency Communication and Information System – CECIS), a beavatkozási egységek, a polgári védelmi modulok és a technikai segítségnyújtási egységek a rendelkezésükre álló erőforrásokkal, valamint a képzési program és a szakértői csereprogram.

3. A mechanizmus jelenlegi kialakítása

3.1. A Lisszaboni Szerződéssel új hatáskörök jöttek létre, amelyek vonatkozásában az Unió felléphet. A polgári védelem területén az új hatáskörök alapvetően támogató jellegűek.

3.2. A Lisszaboni Szerződés egyebek mellett javítani kívánja az Unió azon képességét, hogy meg tudjon birkózni a természeti, illetve ember okozta katasztrófákkal. Ezért a Szerződés 196. cikke lehetővé teszi az Unió számára, hogy intézkedéseket hozzon a kockázatok megelőzése, a polgári védelemben résztvevők felkészítése, a természeti vagy ember által okozott katasztrófák kezelése, a nemzeti polgári védelmi szolgálatok közötti operatív együttműködés, valamint a nemzetközi szintű intézkedések koherenciájának előmozdítása terén.

3.3. Emellett ezek a polgári védelemre vonatkozó rendelkezések a Szerződés 222. cikkében említett szolidaritási kötelezettséghez is kapcsolódnak. Ez a klauzula lehetővé teszi az Unió számára, hogy segítséget nyújtson a tagállamok számára, ha azokat terrortámadás éri, illetve ha természeti vagy ember okozta katasztrófa áldozatává válnak.

3.4. Mára már tény, hogy az éghajlatváltozás Európában is súlyosbítja a szélsőséges időjárási jelenségek hatásait. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal és az Európai Parlamenttel abban, hogy a 2017-es és a 2018-as év a természeti katasztrófák tekintetében kiemelkedően nehéz volt az európai kontinensen. Emberéletek estek áldozatul, hatalmas erdőterületek, javak és infrastruktúrák veszttek el. Mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, kereskedelmi és ipari tevékenységeket értek súlyos csapások, miközben aggasztóvá vált az erdőtüzekhez hasonló jelenségek terjedése az északi régiókban, amelyekről a közelmúltig úgy tartották, hogy legalább e kockázat tekintetében védve vannak.

3.5. Az EGSZB úgy véli, hogy az uniós polgári védelmi mechanizmus a jelenlegi formájában a kialakult új körülmények közepette elavult, ugyanis gyengének és lassúnak bizonyul és nem hatékony, különösen olyankor, ha különböző régiókban egyszerre következnek be környezeti katasztrófák. Egy másik hátrány, hogy a rendelkezésre álló erőforrások rendkívül korlátozottak, és így csupán a szállítási költségeket fedezik, a működési és egyéb, gyakran sokkal jelentősebb költségeket nem.

3.6. Ezzel egyidejűleg nap mint nap bebizonyosodik, hogy a tagállamok egyedül, kizárólag saját erőforrásaikra támaszkodva nem képesek megküzdeni a jelentős katasztrófákkal, mivel túl nagy költségekkel jár az, hogy minden egyes tagállam külön-külön beszerezzen vagy kibéreljen minden operatív felszerelést. Emiatt létfontosságú, hogy számíthatassanak európai szintű fellépésekre.

3.7. Jellemző példaként említhető egy korszerű és hatékony, a tagállamok által széles körben használt Canadair típusú tűzoltó repülőgép beszerzésének költsége, amely mintegy harminc millió euróra becsülhető. Miközben a gép gyártását felfüggesztették, és a gyártó cég még új rendelések esetén sem tud évente egy-két új repülőgépnél többet leszállítani.

3.8. Emellett annak ellenére, hogy jelenleg akkor, ha egy országot jelentős katasztrófa fenyeget, aktiválni lehet a források rendelkezésre bocsátására irányuló mechanizmust, gyakoribb, hogy a többi tagállam semmilyen segítséget nem tud nyújtani – vagy azért, mert nyilvánvalóan nincsenek forrásaik, vagy pedig azért, mert a forrásokkal rendelkező kevés országban kialakuló körülmények ellehetetlenítik bármiféle operatív tevékenység végzését valamely más tagállamban.

3.9. A polgári védelmi mechanizmus jelenlegi lehetőségei sok esetben alkalmazhatatlanná teszik a Lisszaboni Szerződés 222. cikkének fent említett rendelkezését, **mivel a források korlátozottak, a bürokrácia akadályozza az azonnali reagálást és a gyors beavatkozást, emellett az ismeretek és bevált gyakorlatok cseréje terén az összekapcsoltság továbbra is csak elméleti síkon létezik.**

4. Általános megjegyzések az Európai Bizottság javaslatához

4.1. Az EGSZB megismétli, hogy az uniós polgári védelmi mechanizmust tökéletesíteni és módosítani kell, és tovább kell fejleszteni egy integrált európai rendszeré, amelynek középpontjában a katasztrófavédelem áll, és amelynek célja a polgári védelmi ciklus egészének lefedése, a megelőzéstől kezdve a helyreállításig.

4.2. Az uniós katasztrófavédelemnek a rescEU rendszer révén történő megerősítésére irányuló javaslattal az Európai Unió és tagállamai az elvek szintjén és a terepen is bizonyíthatják emberségességüket, valamint olyan időkben, amikor vissza kell térni az európai gyökerekhez, demonstrálják az egységet és a szolidaritást, amelyek kulcsfogalmak mind az alapító szerződésekben, mind pedig a vonatkozó megállapodásokban.

4.3. Hangsúlyozni kell, hogy gyakorlatilag máig nem léteznek a természeti katasztrófákra való reagálást célzó határozott javaslatok és szilárd szövetségek kialakítására irányuló komoly európai ösztönzők, az ilyen irányú spontán erőfeszítések pedig általában kevés haszonnal járnak és nem hatékonyak. Nagyon nagy szükség van a közös kockázatoknak kitett és közös határokkal rendelkező országok közötti közös gyakorlatok gyakoriságának növelésére, önkéntesek bevonásával és képzésével, valamint egyidejűleg (más tevékenységek alóli felmentés vagy kedvezmény, például tartalékrendszer révén) a társadalmak arra való ösztönzésére, hogy növekedjen az önkéntesek száma.

4.4. Az EGSZB egyetért a megelőzésre és a felkészültségre irányuló mechanizmusok erősítésével, és azzal együtt az infrastruktúrák és az ökoszisztémák ellenálló képességének javításával. Az emberveszteségek csökkentésén, a társadalmak védelmén és a reagálás szükségességének csökkenéséből eredő közvetlen gazdasági hasznon kívül ez biztosítani fogja a mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos tevékenységek megfelelőbb védelmét azáltal, hogy mérséklődik az elsődleges szektorban súlyos károkat okozó tűzvészek és árvizek miatti katasztrófák kockázata.

4.5. Amikor az Európai Bizottság elismeri, hogy mind a természeti eredetű (pl. árvizek, erdőtüzek vagy földrengések), mind pedig az ember által előidézett (technológiai balesetek, terrormerényletek stb.) veszélyek változóban vannak és egyre gyakrabban felmerülnek, ez a megállapítása teljes mértékben megfelel a korunkban fennálló kockázatok jellegének és az éghajlatváltozás sokszorozó hatásának. A katasztrófakockázatok kezelésével kapcsolatban bevezetett fogalom, az „ellenálló képesség” tükrözi, miként kell végezni általában véve a gazdasági tevékenységeket és különösen az infrastruktúrákkal kapcsolatosakat. Ez utóbbiak ellenálló képességének értékelését és erősítését a legkorszerűbb digitális eszközökkel és a leginnovatívabb technológiák alkalmazásával kell megvalósítani.

4.6. Az a megközelítés, hogy erősíteni kell a megelőzésre, a felkészültségre, a katasztrófareagálásra és a helyreállításra irányuló kapacitásokat, most először rámutat a fenntartható fejlődés támogatásának alappilléreire. Az EGSZB egyetért a polgári védelmi ciklus egészének figyelembevételével, mivel ez rávilágít a társadalmi, a gazdasági és a környezeti gondoskodás szükségességére. Ez a holisztikus megközelítés biztosítja a felelős szereplők teljes körének a polgári védelmi ciklusban való részvételét, valamint a szakértelem és a gyakorlatok terjesztését, illetve kommunikálását. Ez a megközelítés a hasonló jellegű kockázatoknak kitett országcsoportok által végrehajtott közös programok és gyakorlatok/képzések segítségével vihető sikerre.

4.7. A mechanizmus a 20/20-as ENSZ-menetrendbe és a sendai katasztrófakockázat-csökkentési keret által meghatározott globális katasztrófakockázat-kezelési stratégiába (UNISDR), pontosabban pedig annak első prioritásába („a katasztrófa-kockázat megértése”) illeszkedik.

4.8. Az EGSZB egyetért továbbá a tudás- és képzési hálózat kialakításának az Európai Bizottság által leírt általános elvével. Ugyanakkor rámutat arra, hogy szükség van a tudományos/egyetemi körök intézményes bevonására és kutatási tevékenységekkel (projektekkel és tanulmányokkal) való megbízására a potenciális kockázatok, az azokból adódó sebezhetőség és a társadalmat érintő veszélyek bemutatása és értékelése céljából. Szükségesnek tűnik a magánkezdéményezések és a vállalkozások, valamint a civil társadalom együttműködése, tekintve a megszerzett tapasztalataikat és ismereteiket, és mert a katasztrófák esetén a közösségi struktúrák helyi szinten könnyebben és gyorsabban mozgósíthatók. Kiemelt fontosságúnak tűnik emellett a polgárok tájékoztatása és felvilágosítása a mindenkor kezelendő kockázatokkal kapcsolatban.

4.9. Az EGSZB egyetért a konkrét képességek fejlesztésével, amit az Európai Bizottság a rescEU keretében javasol. Ez eszköztartalékokat jelent, amely tűzoltó repülőgépekből, nagy kapacitású szivattyúkból, városi kutató-mentő kapacitásokból, közegészségügyi kockázatok kezelését szolgáló operatív kapacitások építéséből, valamint táborigényes kórházi egységekből és sürgősségi orvosi csoportokból áll az európai bizottsági közlemény 3.1. pontjának második bekezdésében foglaltaknak megfelelően. Az EGSZB szükségesnek tartja, hogy az eszközök interoperábilisak legyenek és rugalmasan lehessen őket használni, hogy ezáltal méretgazdaságosságot lehessen elérni a fenntartható fejlődés szem előtt tartásával. Tervbe lehetne például venni olyan légi eszközök beszerzését, amelyek egyszerre szolgálnának (a) levegőből végzett tűzoltásra, (b) légi megfigyelésre és járőrözésre a gyors riasztás érdekében, (c) felderítési és mentési műveletekre, (d) betegek nehezen

megközelíthető területekről vagy távoli szigetekről történő elszállítására. Így egész évben hasznos módon ki lehetne használni ezeket a légi kapacitásokat, hogy a beruházás gyorsabban és pénzügyileg kedvezőbb feltételek mellett térüljön meg.

4.10. Az EGSZB a gyorsabb reagálás érdekében regionális struktúrák kialakítását javasolja a magasabb kockázatu régiókban. Ezenkívül elsősegélyre irányuló eszközökkel meg kell erősíteni a helyi közösségeket, és megfelelően kiképzett helyi csoportokat kell felállítani, ellátva őket korai előrejelző rendszerekkel. Mindenképpen szükség van továbbá iránymutatásokat nyújtó közös, tanúsított kézikönyvek kidolgozására és terjesztésére.

4.11. Az EGSZB üdvözli a polgári védelmi intézkedések finanszírozási területeinek a tagállamok javára történő kiszélesítését, amelynek köszönhetően immár ebbe a körbe tartozik az alkalmazkodás és a helyreállítás, valamint a társfinanszírozási arány növelése a szállítás területén. Amikor például egy földrengés kiterjedt károkat okoz, az EU és az érintett tagállam közötti társfinanszírozás tökéletesen indokolt a kisméretű lakóegységek szállításához és elhelyezéséhez, valamint egy megfelelő helyszín elrendezéséhez, ahol el kell végezni az infrastruktúrák és közhasznú berendezések – elektromos áram, vízellátó, távközlési és szennyvízrendszer – kiépítéséhez szükséges munkákat, hogy a társadalmi-gazdasági tevékenység minél előbb újraindulhasson, és biztosítva legyen a társadalmi kohézió.

4.12. Az EGSZB nem ellenzi a működési költségek társfinanszírozás tekintetében történő figyelembevételét, ugyanakkor rámutat arra, hogy objektív mechanizmusról kell gondoskodni e költségek megbecslésére és különösen értékelésére irányulóan, garantálva a források helyénvaló felhasználását. Elengedhetetlennek tartja továbbá valamennyi alternatív finanszírozási forrás igénybevételét, ideértve a strukturális alapokat és az Európai Beruházási Bankon keresztül történő társfinanszírozást.

4.13. Az EGSZB egy sor véleményben következetesen állást foglalt amellett, hogy az európai alapok felhasználása során csökkenteni kell a bürokratikus eljárásokat és biztosítani a létfontosságú rugalmasságot, fenntartva mindeközben az átláthatóságot és a független ellenőrzés követelményét, szavatolva az uniós polgárok által befizetett adó jogszerű és hatékony felhasználását.

4.14. Az EGSZB helyesli, hogy az Európai Bizottság említést tesz a terrorizmus következményeinek kezeléséről, és úgy véli, hogy egyértelmű intézkedési keretre van szükség a megelőzés, a (következményekkel kapcsolatos) reagálás és a helyreállítás vonatkozásában. Ennek vonatkozásában az Európai Bizottság a közeljövőben tervet dolgozhatna ki az erőforrás-tartalékok növelésére a vegyi, radiológiai és nukleáris incidensekből adódó, emberi eredetű természeti katasztrófák vonatkozásában is, fenntartva ugyanakkor az ezeken a területeken tevékenykedő vállalatok felelősségét és kötelezettségeit. Az EGSZB megjegyzi, hogy az ilyen incidensek nem kellő időben történő kezelése többek között végzetes károkat okozhat az elsődleges termelés terén, és súlyos hosszú távú következményekkel járhat a lakosság élelmézésére és egészségére nézve.

4.15. Az EGSZB véleménye szerint a rescEU keretén belül intézményesített formában mozgósítani kell a civil társadalmat, bevonva azt a politikák kidolgozásába és a megelőzésbe, valamint lehetőség szerint a katasztrófákra való reagálásba is. A folyamatba hasonlóképpen be kell vonni az Európai Szolidaritási Testületet is.

5. Részletes megjegyzések

5.1. Az EGSZB emellett szükségesnek tartja a helyi és regionális önkormányzatok szerepének erősítését a polgári védelem és az új uniós mechanizmus vonatkozásában, az alábbiak révén:

- a) a helyi és regionális önkormányzatok bevonása a megelőzés, a tervezés, valamint a kockázatkezelési intézkedések végrehajtása és a természeti vagy ember okozta kockázatokra való reagálás szakaszában;
- b) a katasztrófákra elsőként reagálni hivatott helyi és regionális önkormányzatok külön kapacitásainak megerősítése és integrálása;
- c) a helyi és regionális önkormányzatok kapacitásainak felhasználása valamennyi olyan koordinációs és operatív fejlesztési tevékenység során, amelynek célja az átfedések minimálisra csökkentése és az interoperabilitás előmozdítása;
- d) a helyi és regionális önkormányzatok szerepének erősítése a határokon átnyúló együttműködés esetében közös projektek, programok és közös képzések alkalmazásával.

Kelt Brüsszelben, 2018. október 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER